

บทที่ 2

เอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การปลูกฝังลักษณะนิสัยที่สำคัญในความพลุกภัยเป็นสิ่งที่จะช่วยให้เด็กวัยประถมศึกษา เจ็บโตเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตลอดไป งานวิจัยเรื่องนี้ เป็น การศึกษาเพื่อสำรวจบทบาทของผู้ปกครองตามการรับรู้ของตนเองในการปลูกฝังสุขนิสัยด้านการ ป้องกันอุบัติเหตุให้แก่เด็กวัยประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานรวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางที่จะทำวิจัยให้มีความ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ศึกษา นำเสนอตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. สุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุ
 - ความหมาย
 - แนวคิดและความสำคัญของสุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุ
2. อุบัติเหตุของนักเรียนระดับประถมศึกษา
 - พฤติกรรมของเด็กวัยเรียน
 - การเกิดอุบัติเหตุและแนวทางป้องกัน
3. บทบาทของผู้ปกครองในการปลูกฝังสุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุ
 - ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะนิสัยของเด็กกับสภาพแวดล้อม
 - บทบาทสำคัญของผู้ปกครองกับการปลูกฝังสุขนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก
4. การศึกษากับบทบาทของผู้ปกครอง

1. สุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุ

บุคคลใดที่มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ไม่ทุพพลภาพหรือพิการ ย่อมแสดงว่าบุคคลนั้นจะ ต้องมีวิธีการปฏิบัติตนรักษาสุขภาพให้ปลอดภัยเป็นอย่างดี ยิ่งในปัจจุบันมีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ความเป็นอยู่แออัดก็เกิดปัญหาทั้งในค่านอนามัยส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อม การรู้จัก รักษาตนให้พ้นจากการบาดเจ็บทางร่างกาย จึงเป็นเรื่องสำคัญมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่มี

บ้านเรือนอยู่ไกลหมอ ห่างไกลจากสถานที่โรงพยาบาล ก็ยิ่งจำเป็นที่จะต้องชวนชายฝั่งตนเองในการระมัดระวังในการรักษาตนให้มีสุขภาพที่ดีมากขึ้น การปฏิบัติตนให้มีลักษณะนิสัยที่ดีจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญซึ่งจะทำให้บรรลุถึงระดับการมีร่างกายที่สมบูรณ์ตามที่ปรารถนาได้

ความหมาย

คำว่า "สุขนิสัย" เป็นคำที่ใช้พูดถึงการปฏิบัติตนเพื่อสุขภาพร่างกายมากที่สุด เพราะประกอบด้วยคำ 2 คำ คือ คำว่า "สุข" และ "นิสัย" แปลตามตัวอักษรจากความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ว่า ความประพฤติที่ก่อให้เกิดความสบาย (สุข = ความสบาย, ความสำราญ นิสัย = ความประพฤติที่เคยชิน) (ราชบัณฑิตยสถาน 2525: 812, 445) แต่ถ้าจะพิจารณาให้ถูกต้องต่อไปอีก ความสุขสบายที่กล่าวถึงน่าจะเกี่ยวกับความสุขทั้งร่างกายและจิตใจซึ่งจะมีผลต่ออารมณ์ด้วย สุขนิสัยจึงเป็นเรื่องของการประพฤติตนในแบบอย่างที่ดีเพื่อก่อให้เกิดสุขภาพที่สมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของ สุชาติ โสภประยูร (2523: 4) ใ้กล่าวว่า

สุขนิสัย หมายถึง นิสัยที่ก่อให้เกิดสุขลักษณะอันเป็นผลช่วยทำให้บุคคลมีสุขภาพดี

นิทยา ตั้งชูรัตน์ (2527: 5) อธิบายว่า สุขนิสัย หมายถึง การประพฤติตนที่ก่อให้เกิดสุขลักษณะ อันเป็นวิถีทางที่ช่วยให้บุคคลมีสุขภาพที่ดี เช่น การล้างมือเมื่อสกปรก การแปรงฟันเป็นประจำและการไม่โอ้อวดคนอื่น เป็นต้น

จากข้อคิดเห็นข้างต้นที่อธิบายถึงความหมายของสุขนิสัย จะเห็นได้ว่า สุขนิสัยกับสุขภาพเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน เพราะการที่คนมีสุขนิสัยที่ดีนั้น ย่อมหมายถึงสุขภาพที่ดีด้วย ดังที่องค์การอนามัยโลกให้ความหมายคำว่า สุขภาพ หมายถึง ภาวะแห่งความสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจรวมถึงการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดี (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน 2524: 2) จึงกล่าวได้ว่า สุขนิสัย หมายถึง การประพฤติหรือปฏิบัติตนที่ทำเป็นประจำแล้ว จะก่อให้เกิดความสุขสบายทั้งกายและทำให้มีสุขภาพที่ดี

แต่ความมุ่งหวังที่จะประพฤติกหรือปฏิบัติตนเพื่อความสุขสบายนั้น ย่อมจะต้องคำนึงถึง สถานการณ์สภาพแวดล้อมทั่วไปด้วย ในสังคมปัจจุบัน มนุษย์ของทอสูตินั้นเพื่อเอาชีวิตรอด โดยพยายามหาทางหลีกเลี่ยงป้องกันและเอาชนะภัยอันตรายต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัว นอกจากนี้ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การดำเนินชีวิตของบุคคลโดยทั่วไป และการดำเนินชีวิตอย่างสุขสบายจะต้องมีความปลอดภัยเป็น สำคัญ ถึงต้องคัดการอนามัยโลกได้กระตุ้นเตือนประเทศต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกให้สำนึกถึงความสำคัญ และปัญหาอุบัติเหตุที่ทำให้ประชาชนต้องเสียชีวิต บาดเจ็บ พิการและทรัพย์สินเสียหายเป็นจำนวนมาก จึงได้ชักชวนให้สมาชิกต่าง ๆ จัดทำเนืองงานป้องกันอุบัติเหตุ โดยมีคำขวัญว่า "Accidents and thier Prevention" หรือ "อุบัติเหตุป้องกันได้ถ้าไม่ประมาท" (สำเร็จ พิมพ์ภัย 2524: 172)

ความหมายของอุบัติเหตุ

คำว่า อุบัติเหตุ (Accident) มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายไว้ว่า อุบัติเหตุ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด หรือเกิดขึ้นโดยบังเอิญ (ราชบัณฑิตยสถาน 2525: 913)

พัชรา กาญจนารัตน์ (2522: 7) ได้ให้ความหมายไว้ว่า อุบัติเหตุ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยมิได้ตั้งใจ และเหตุการณ์นั้นอาจทำให้บุคคลถึงแก่ความตาย บาดเจ็บ หรือ ทรัพย์สินเสียหาย

พอง เกิดแก้ว (2525: 3) ได้ให้ความหมายของอุบัติเหตุว่า หมายถึง เหตุการณ์ ใดก็ตามที่เกิดขึ้นโดยมิได้ตั้งใจ หรือมิได้คาดคิดมาก่อน และเป็นผลให้เกิดความเสียหายแก่ ร่างกายของคนเรา หรือเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สิน

คณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ (2526: 7) ได้ให้ความหมายว่า อุบัติเหตุ คือ การขาดความสำนึกต่อความปลอดภัย และเป็นสิ่งที่ทุกคนไม่ปรารถนาทำให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง ครอบครัว ผู้ที่มิตร เพื่อนร่วมงานหรือประชาชนทั่วไป เกิดขึ้นโดยไม่เจตนากระทำแต่ อาจกระทำโดยเลินเล่อ ประมาท ขาดความรู้ ไม่มีสติควบคุม รั้งร้อน เหน็ดเหนื่อยและง่วง

นอกจากนี้ ไฮน์ริช (Heinrich 1950: 14) ได้ให้ความหมายของอุบัติเหตุว่าเป็นผลที่เกิดจากความละเลยในการวางแผนไว้ล่วงหน้าและยังขาดการควบคุมต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการตอบสนองการกระทำต่าง ๆ ของคน หรือสิ่งอื่น ทำให้ได้รับบาดเจ็บและเกิดความเสียหาย

ไทเกอร์สัน (Thygerson 1976: 112) ให้ความหมายของอุบัติเหตุ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดการณไว้มาก่อน ทุกครั้งที่เกิดเหตุการณ์ขึ้นจะทำให้เกิดผลในทางที่ไม่พึงประสงค์ต่อบุคคลทั่วไป

สเตรสเซอร์และคณะ (Strasser and others 1973: 4) ได้กำหนดความหมายของอุบัติเหตุ เป็นการกระทำหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้นึกมาก่อน ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการบาดเจ็บหรือตายแก่บุคคล ตลอดจนทำให้สูญเสียทรัพย์สินด้วย

จากความหมายที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า อุบัติเหตุเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้นึกการณไว้มาก่อน มีผลทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สิน เกิดอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจจนทำให้สูญเสียชีวิตได้ แต่เหตุการณ์ของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นมาจากการกระทำของมนุษย์เป็นสำคัญ เมธี บิลันชานนท์ (2523: 9) กล่าวว่า พฤติกรรมของมนุษย์เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สำเร็จ พิมพ์ภักย์ (2524: 173) ที่กล่าวว่า อุบัติเหตุเกิดขึ้นจากความประมาทของคน และคนนั้นเองจะสามารถทำให้ไม่เกิดอุบัติเหตุได้ ดังนั้นการเกิดอุบัติเหตุจึงมีสาเหตุมาจากการขาดความสำนึกต่อความปลอดภัยนั่นเอง

นับตั้งแต่รัฐบาลได้พัฒนาประเทศโดยเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรก เมื่อ พ.ศ. 2504 ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้น ทำให้ประชาชนต้องอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงรุดหน้าอยู่ตลอดเวลา ซึ่งในความเป็นจริงน่าจะยืงกับความสะกดกายที่เกิดขึ้น แต่เป็นที่ทราบกันดีว่า ยิ่งประเทศของเราพัฒนามากขึ้นเท่าไร อุบัติเหตุก็เพิ่มมากขึ้นจนกลายเป็นสาเหตุการตายที่สูงที่สุดของประเทศ นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2512 เป็นต้นมา และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี (วิจิตร บุญยะโศภะ 2527: คำนำ) ด้วยปัญหาการเกิดอุบัติเหตุที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี จึงทำให้เป็นเรื่องที่จะต้องนำมาเป็นเรื่องสำหรับการเรียนรู้แก่เด็กและเยาวชน การที่จะแก้ปัญหาอุบัติเหตุจึงควรเริ่มตนด้วยการอบรมปลูกฝัง เด็กและเยาวชนให้มีความรู้เกี่ยวกับการประพตหรือปฏิบัติ ใหุกองในการป้องกัน

อุบัติเหตุ หรือที่เรียกว่า สุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุ นั่นเอง

การที่ผู้วิจัยใช้คำว่า สุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุ เนื่องจากต้องการจะชี้เฉพาะ เรื่องของการประพฤติกหรือปฏิบัติตนให้ถูกต้อง เพื่อการดำเนินชีวิตที่สุขสบาย ปราศจากอันตราย จากเหตุการณ์รอบด้านที่จะก่อให้เกิดภัยแก่ตนเองได้ สิ่งที่สำคัญคือ ไม่ต้องการให้เกิดความคิด ที่ว่า สุขนิสัย ควรเป็นเรื่องของการประพฤติกหรือปฏิบัติตนเฉพาะในเรื่องสุขภาพอนามัยที่เท่านั้น แต่คำว่าสุขนิสัย เป็นคำที่เราใช้สื่อความให้ทราบว่าต้องการจะพูดถึงการประพฤติกหรือปฏิบัติตนเพื่อ ให้มีสุขภาพดีโดยทั่ว ๆ ไป ดังนั้นการใช้คำว่า สุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุ จึงหมายถึง การประพฤติกหรือปฏิบัติตนให้เกิดความเคยชินที่ถูกต้อง เพื่อให้มีจิตสำนึกของความปลอดภัย ไม่ ประมาทหรือเลินเล่อต่อเหตุการณ์ใด ๆ มีความระมัดระวังตนต่อการกระทำในทุก ๆ เรื่อง

แนวคิดและความสำคัญของสุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุ

ฟอง เกิดแก้ว (2522: 1) กล่าวว่า ไม่มีมนุษย์คนใดเลยในโลกที่ไม่เกี่ยวข้องกับ อุบัติเหตุ ทราบไ้ที่เรายังมีชีวิตอยู่ เพราะอุบัติเหตุมันจะเกิดขึ้นอย่างไร เมื่อใด มีผลต่อ บุคคลมากหรือน้อยเพียงใดไม่มีใครทราบล่วงหน้า" แม้ว่าจะเป็นเรื่องของปรากฏการณ์ที่เรามี อาจทราบไ้ล่วงหน้า แต่ก็มีมาตรการที่จะช่วยป้องกันมิให้มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นได้ซึ่งมาตรการอันนั้น ก็คือ "สุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุ" นั่นเอง

สุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุเป็นมาตรการในการป้องกันอุบัติเหตุที่ไ้ผลและมีคุณค่า โดยยึดหลักเช่นเดียวกับคำพังเพยของไทยที่ว่า "กันไว้ดีกว่าแก้" หรือ "ปลอดภัยไว้ก่อน"

ความตระหนักในเรื่องการสอนให้เกิดความปลอดภัยแก่ประชาชนในค้ำต่าง ๆ ไ้มี มานานแล้ว ดังจะพบไ้จากหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2503 และหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ไ้กำหนดให้มีการสอนเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องอุบัติเหตุและการปฏิบัติตนให้ ปลอดภัยจากอุบัติเหตุในวิชาสุขศึกษา ซึ่งต่อมาได้นำไปรวมไว้ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การให้การศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง การป้องกันอุบัติเหตุจึงเป็นเรื่องที่เด็กวัยเรียนจะต้องเรียนรู้ทุกคน นอกจากความสำคัญในการ กำหนดเนื้อหาวิชาแล้ว ใน พ.ศ. 2526 รัฐบาลไ้เล็งเห็นความสำคัญของการป้องกันอุบัติเหตุ มากขึ้น จึงไ้แต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยกัน

เร่งเร้าและหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุซึ่งเป็นสาเหตุของการตายอันดับที่หนึ่งของประเทศไทยให้ลดลงให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (บัญญัติ สมบูรณ์ศิลป์ 2527: 16) คณะกรรมการกลุ่มนี้ได้จัดทำหลักสูตรเกี่ยวกับเรื่องการปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ซึ่งกำหนดให้สอนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในที่นี้ผู้วิจัยขอเสนอหลักสูตรเฉพาะระดับประถมศึกษาเท่านั้น โดยแสดงไว้ในตารางต่อไปนี้ (คณะกรรมการการศึกษาและอบรม สำนักงานคณะกรรมการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ 2527: 46-52)

ชั้นประถมศึกษาปีที่	จุดประสงค์	เนื้อหา
1 - 2	<ol style="list-style-type: none"> นักเรียนสามารถบอกแหล่งต่าง ๆ ภายในบ้านที่อาจทำให้เกิดอันตรายจากการพลัดตกหกล้มได้ นักเรียนสามารถปฏิบัติและป้องกันตนเองมิให้ได้รับอันตรายจากการพลัดตกหกล้มได้ 	<p><u>ความปลอดภัยในบ้าน</u></p> <ol style="list-style-type: none"> การป้องกันอันตรายที่เกิดจากการพลัดตกหกล้ม
	<ol style="list-style-type: none"> บอกชื่อของแหลมคมที่เป็นอันตรายภายในบ้านได้ บอกอันตรายที่เกิดจากของแหลมคมบางอย่างได้ สามารถใช้เครื่องมือที่แหลมคมบางชนิดภายในบ้านได้อย่างปลอดภัย 	<ol style="list-style-type: none"> การป้องกันอันตรายจากของแหลมคม
	<ol style="list-style-type: none"> บอกอันตรายที่เกิดจากไฟได้ สามารถป้องกันอันตรายที่เกิดจากไฟได้ สามารถรู้เครื่องมือต่าง ๆ ที่ป้องกันไฟได้ 	<ol style="list-style-type: none"> การป้องกันอันตรายที่เกิดจากไฟ

ชั้นประถมศึกษา ปีที่	จุดประสงค์	เนื้อหา
1 - 2	1. บอกชื่อสัตว์และพืชที่เป็นอันตราย ภายในบ้านได้ 2. สามารถหลีกเลี่ยงมิให้ได้รับ อันตรายจากพืชและสัตว์ได้ 3. สามารถปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้ จากอันตรายของพืชและสัตว์	4. การป้องกันอันตรายจากพืช และสัตว์
	1. ปฏิบัติตนในการเดินทางไปมา ติดต่อกันระหว่างบ้านกับโรงเรียน อย่างระมัดระวัง และปลอดภัยอยู่ เสมอ 2. ใช้เส้นทาง (ทางเดิน) ทางมา- ลาย สัญญาณไฟ ใ้ได้อย่าง ปลอดภัย	<u>ความปลอดภัยในการจราจร</u>
	1. บอกสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ ได้ 2. บอกสาเหตุของสถานที่ที่จะเกิด อุบัติเหตุในโรงเรียนได้ 3. สามารถเขียนคำขวัญเกี่ยวกับ คำเตือนเกี่ยวกับอุบัติเหตุได้	<u>ความปลอดภัยในโรงเรียน</u>
3 - 4	1. บอกความหมายของคำว่า อุบัติเหตุได้	1. อุบัติเหตุในบ้าน

ชั้นประถมศึกษา ปีที่	จุดประสงค์	เนื้อหา
3 - 4 (ทอ)	<ol style="list-style-type: none"> 2. บอกสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุได้ 3. ปฏิบัติตนให้ถูกต้องในการหลีกเลี่ยงและป้องกันอุบัติเหตุที่บ้านได้ 4. ปฏิบัติตนได้ถูกต้องในการหลีกเลี่ยงและป้องกันอุบัติเหตุโรงเรียนได้ 5. ปฏิบัติตนให้ถูกต้องในการหลีกเลี่ยงและป้องกันอุบัติเหตุในการสัญจรไปมาได้ 6. วาดภาพเกี่ยวกับอุบัติเหตุได้ 7. ร้องเพลงข้ามถนนได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 2. อุบัติเหตุในโรงเรียน 3. อุบัติเหตุในการสัญจรไปมา
	<ol style="list-style-type: none"> 1. บอกชื่อของไซที่ปลอดภัยและไม่ปลอดภัยในบ้านได้ 2. บอกประโยชน์เครื่องใช้ในบ้านได้ 3. ซ่อมแซมและค้ำแปลงเครื่องใช้อย่างง่าย ๆ ในบ้านให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างปลอดภัย 4. ไซและเก็บรักษาเครื่องใช้ในบ้านได้อย่างปลอดภัย 	เครื่องใช้ในบ้าน

ชั้นประถมศึกษา
ปีที่

จุดประสงค์

เนื้อหา

5 - 6

1. บอกความหมายของอุบัติเหตุและสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุได้
2. ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่บ้านได้ด้วยความปลอดภัย
3. เสนอแนะวิธีป้องกันและหลีกเลี่ยงอันตรายที่เกิดจากอุบัติเหตุ อัคคีภัย ไฟฟ้าในบ้านได้
4. สาธิตวิธีปฏิบัติตนเพื่อป้องกันอุบัติเหตุได้
5. ปฏิบัติในการป้องกันและหลีกเลี่ยงอันตรายที่เกิดจากอุบัติเหตุ อัคคีภัย ไฟฟ้า ในบ้านได้

ความปลอดภัยในบ้าน

1. ความหมายของอุบัติเหตุ
2. สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุภายในบ้าน
 - การใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในบ้าน
 - การใช้เครื่องไฟฟ้า
 - อัคคีภัย
3. การป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นในบ้าน

1. บอกสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุในโรงเรียนได้
2. สามารถใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ และเครื่องเล่นที่มีอยู่ในโรงเรียนได้ด้วยความปลอดภัย
3. เสนอแนะวิธีป้องกันและหลีกเลี่ยงอันตรายที่เกิดจากอุบัติเหตุ อัคคีภัย ไฟฟ้าในโรงเรียนได้
4. สาธิตวิธีปฏิบัติงาน เพื่อป้องกันอุบัติเหตุได้

ความปลอดภัยในโรงเรียน

1. สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุในกรณีต่าง ๆ
 - การใช้อุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ในโรงเรียน
 - การใช้เครื่องไฟฟ้า
 - อัคคีภัย
 - การพลัดตกหกล้ม
2. การป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นในโรงเรียน

ชั้นประถมศึกษา ปีที่	จุดประสงค์	เนื้อหา
5 - 6 (ต่อ)	5. ปฏิบัติในการป้องกันและหลีกเลี่ยงอันตรายที่เกิดจากอุบัติเหตุอัคคีภัย ไฟฟ้า การพลัดตกหกล้ม ในโรงเรียนได้	<u>ความปลอดภัยในโรงเรียน (ต่อ)</u>
	1. บอกสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุในการจราจรได้	<u>ความปลอดภัยในการจราจร</u>
	2. บอกเครื่องหมาย สัญญาณจราจรได้	1. สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุในกรณีต่าง ๆ
	3. สามารถปฏิบัติตามกฎจราจรได้ ถูกต้องและปลอดภัย	- ทางบก - ทางน้ำ - ทางอากาศ
	4. สามารถแนะนำ และสาธิตวิธีป้องกันและหลีกเลี่ยงอันตรายที่เกิดจากอุบัติเหตุในการสัญจรแก่ตัวเองและผู้อื่นได้	2. การปฏิบัติตนในการเดินทางโดย - ทางบก - ทางน้ำ - ทางอากาศ
		3. การป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นในการเดินทาง
	1. บอกความหมาย และสาเหตุของการเกิดอัคคีภัยได้	<u>การป้องกันอัคคีภัย</u>
	2. บอกชื่อวัสดุที่จะก่อให้เกิดอัคคีภัยได้	1. ความหมาย
	3. สามารถใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ในการป้องกันอัคคีภัยได้	2. สาเหตุของการเกิดอัคคีภัยในที่ต่าง ๆ
	4. เสนอแนะวิธีป้องกัน และหลีกเลี่ยงอันตรายที่เกิดจากอัคคีภัยได้	- บ้าน - โรงเรียน - โรงงาน
		3. การป้องกันอัคคีภัยในที่ต่าง ๆ

ชั้นประถมศึกษา ปีที่	จุดประสงค์	เนื้อหา
5 - 6 (ต่อ)	<ol style="list-style-type: none"> 1. บอกสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจากการใช้เครื่องไฟฟ้าได้ 2. สามารถใช้เครื่องมืออุปกรณ์ไฟฟ้าได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย 3. เสนอแนะวิธีป้องกันอันตรายที่จะเกิดจากไฟฟ้าแก่ผู้อื่นได้ 	<p><u>การป้องกันอันตรายจากไฟฟ้า</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจากการใช้เครื่องมือไฟฟ้า 2. การป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ไฟฟ้า 3. ส่วนประกอบของอุปกรณ์ไฟฟ้าอย่างง่าย ๆ <ul style="list-style-type: none"> - ปลั๊กไฟฟ้า - พิวส์ ฯลฯ

จากตารางดังกล่าวจะเห็นได้ชัดเห็นว่า เนื้อหาวิชาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่เน้นด้านการป้องกันอุบัติเหตุ ครอบคลุมการให้ความรู้และวิธีการปฏิบัติตนแก่เด็กเมื่ออยู่ในบ้านและโรงเรียนด้วย หากพิจารณาจากจุดประสงค์และเนื้อหาวิชาแล้ว จะพบว่า สัมพันธ์กับจุดประสงค์ของหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ซึ่งบ่งไว้ในข้อสองว่า ความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตมุ่งให้ผู้เรียน "มีสุขนิสัยส่วนตน และส่วนรวมทั้งกายและใจ" (กระทรวงศึกษาธิการ 2520: 2) สำคัญของหลักสูตรการสอนเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุในระดับประถมศึกษาจึงสรุปได้ดังนี้

1. ความหมายของอุบัติเหตุ
2. ชนิดของอุบัติเหตุ
 - 2.1 อุบัติเหตุในบ้าน
 - 2.2 อุบัติเหตุในโรงเรียน
 - 2.3 อุบัติเหตุในการสัญจรไปมา
 - 2.4 อุบัติเหตุจากเครื่องใช้
3. สาเหตุจากการเกิดอุบัติเหตุ
4. การปฏิบัติตนเพื่อป้องกันมิให้เกิดอุบัติเหตุ

การเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ ย่อมมีจุดมุ่งหมายปลายทางที่เหมือนกัน คือ ต้องการให้เด็กเรียนรู้เกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ฉะนั้น ความมุ่งหมายของการกำหนดเนื้อหาเรื่องอุบัติเหตุและการปฏิบัติตนอย่างปลอดภัยเป็นหลักสูตร เพื่อสอนแก่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ก็เพื่อต้องการให้ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตนที่มีความสำนึกต่อความปลอดภัยจากอุบัติเหตุและสิ่งสำคัญที่ต้องการมาก คือ เพื่อให้มีการปลูกฝังแนวทางการปฏิบัติของนิสัยที่ดีทางด้านความปลอดภัยให้แก่เด็กระดับชั้นประถมศึกษา

2. อุบัติเหตุของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

เด็กในระดับชั้นประถมศึกษาเป็นทรัพยากรที่มีค่าของประเทศชาติ และเป็นดวงใจที่พ่อแม่ผู้ปกครองห่วงหาพันและห่วงใยมากที่สุด แต่ไม่ว่าหนึ่ง ๆ เด็กวัยเรียนเหล่านี้ได้ประสบอุบัติเหตุทำให้เสียชีวิตอย่างทรมาณ โคนไฟไหม้ น้ำร้อนลวก ขาดหักเพราะการพลัดตกหกล้ม จมน้ำตาย หรือโดนรถชน ซึ่งทั้งร่องรอยของความปวดร้าวเสียใจให้แก่พ่อแม่และตัวเด็กเองด้วยความพิการังมีรายงานสถิติอุบัติเหตุภัยแสดงจำนวนผู้เข้ารับการรักษาตัวเพราะอุบัติเหตุในโรงพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2522 พบว่าเป็นเด็กและเยาวชน อายุ 0-24 ปี ถึง ร้อยละ 52.70 หรือมากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้บาดเจ็บทั้งหมด ที่สำคัญคือ เป็นเด็กและเยาวชนในวัยเรียนมากที่สุด (วิจิตร มุขะโหตระ 2527: 295-296) จึงควรจะพิจารณาต่อไปว่าจะอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุแก่เด็กในวัยนี้

พฤติกรรมของเด็กวัยเรียน

เด็กวัยเรียนจะอยู่ในช่วงอายุประมาณ 6-12 ปี เป็นช่วงที่มีความสำคัญต่อการเริ่มต้นชีวิตใหม่ของเด็ก เพราะเป็นระยะที่เด็กจะพบประสบการณ์ใหม่จากสภาพแวดล้อมภายในบ้านมาเป็นสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนด้วย จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในชีวิตของเด็ก เพราะเด็กจะต้องปรับตัวมากขึ้น ธรรมชาติของเด็กวัยนี้มีความยึดหยุ่นในตัวต่อการพัฒนาในสิ่งต่าง ๆ เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย นอกจากนี้เด็กในวัยนี้ยังเป็นช่วงแห่งวัยต้องการอยากรู้อยากเห็น อยากได้ประสบการณ์ใหม่ ๆ อยากสัมผัส อยากรู้รสของสิ่งนั้น ๆ อยากจะสืบสาวคนคว้าต่อไปให้รู้แน่ว่าสิ่งนั้นคืออะไร จนกลายเป็นเรื่องที่น่าจะเห็นไปว่าเด็กชน จนผู้ใหญ่ที่ไม่มีความเข้าใจในเรื่องนี้ คอยชักชวนและห้ามปรามเด็ก (นงลักษณ์ สิ้นสืบผล 2524: 9) การแสดงออกโดยกิริยาท่าทางหรือการประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ

ของ เด็กวัยเรียนมีพื้นฐานการเรียนรู้มาจากทางครอบครัวเป็นอันดับแรก ถ้าหากเด็กได้รับการอบรมปลูกฝังการปฏิบัติตนในลักษณะนิสัยที่ดี ก็ย่อมจะทำให้เด็กนั้นมีรากฐานของการปฏิบัติตนที่ดีต่อไป เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ต่อมาเมื่อเข้าโรงเรียน การเรียนรู้ในประสบการณ์ใหม่ ๆ ทำให้เด็กในวัยเรียนได้รู้จักการกระทำหรือพฤติกรรมปฏิบัติตนในรูปแบบอื่น ๆ มากขึ้น ความเข้าใจและการเลียนแบบในการปฏิบัติตนที่ดี จะเป็นรากฐานที่ส่งเสริมและสร้างทัศนคติที่ดีแก่การจกจำของเด็ก ซึ่งจะส่งผลไปสู่การฝึกปฏิบัติสำหรับตัวเด็กด้วย ดังนั้น ครอบครัวและโรงเรียนจึงเป็นสภาพแวดล้อมที่หล่อหลอมพฤติกรรมให้แก่เด็กวัยเรียน

การเกิดอุบัติเหตุและแนวทางป้องกัน

ภาพวาดจะสำเร็จสวยงามได้ย่อมจะต้องอาศัยความตั้งใจและการปฏิบัติตนที่มีระบบของจิตรกร ชีวิตจะสุขสมบูรณ์และปลอดภัยได้ ย่อมเกิดจากความเอาใจใส่ดูแลและปฏิบัติตนที่ถูกต้อง การกระทำหรือการปฏิบัติงานโดยยอมก่อให้เกิดผลตามมาดังที่ผู้กระทำได้ปฏิบัติตนทั้งสิ้น ท่านเองเกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุเป็นเรื่องที่เกิดจากการกระทำเหมือนกัน แต่เป็นเพราะการกระทำนั้นขาดความระมัดระวัง มีความเลินเล่อหรือประมาทต่อเหตุการณ์ใด ๆ ก็ย่อมจะทำให้พบความผิดพลาดได้รับอันตราย เกิดความบาดเจ็บหรือพิการได้

องค์ประกอบของการเกิดอุบัติเหตุ มีลักษณะเช่นเดียวกันกับองค์ประกอบของการเป็นโรค คือ มีตัวบุคคล (Host) มีตัวการที่ทำให้เกิด (Agent) และมีสิ่งแวดล้อม (Environment) ซึ่งถ้าเราสามารถกำจัดหรือแก้ไขตัวการกับการจัดสิ่งแวดล้อมได้ อุบัติเหตุก็จะไม่เกิดขึ้น (จริยวัตร คมพยัคฆ์ และ อุดม คมพยัคฆ์ 2525: 298) แนวความคิดนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของ บัญญา สมบูรณ์ศิลป์ (2527: 19) กล่าวว่า หากวิเคราะห์สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุทั่ว ๆ ไปแล้ว จะพบว่า มี 2 ประการใหญ่ด้วยกัน คือ

1. ความบกพร่องของคน
2. ความบกพร่องของสิ่งแวดล้อม

จากสาเหตุสำคัญของการเกิดอุบัติเหตุทั้ง 2 ประการนี้ ความบกพร่องของคนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุด ถ้าต้องการจะลดอุบัติเหตุจึงต้องแก้ไขที่ตัวบุคคลก่อนโดยเฉพาะในเรื่องของนิสัยที่ค้ำนึ่งถึงความปลอดภัย นอกจากนี้แพทย์หญิง ชนิกา ชูจินดา (ชนิกา ชูจินดา 2526: 388) ได้กล่าวว่า อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับเด็กนั้น ส่วนมากเกิดจากความอยากรู้อยากเห็น อยากรู้อยาก

รูปร่างของเด็กนั้นเอง และอุบัติเหตุจะเกิดขึ้นได้ง่ายถ้ามีปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ความหิว ความเหนื่อย ความอ่อนเพลีย ก่อนถึงมืออาหารตอนบ่ายแก่ ๆ หรือก่อนนอน จะเกิดอุบัติเหตุแก่เด็กได้ง่าย
2. เด็กที่มีความซุกซนมาก ที่เรียกกันว่า "มหาเอ็คคิฟ"
3. โรคภัยไข้เจ็บของแม่ หรือช่วงคุณแม่ตั้งครรภ์ ทำให้ความสนใจต่อลูกน้อยน้อยไปเพราะแม่ก็เหนื่อยเพลีย หรือคุณแม่ทำงานยุ่งมากไม่มีเวลาดูแล
4. หากคนเลี้ยงใหม่ ลูกไม่คุ้นเคย หรือฝากน้องเล็กไว้กับพี่ที่อายุน้อย
5. พ่อแม่ อยู่ในภาวะสงครามจิตวิทยา "ซีเรียส" เข้าหากัน
6. มีการเจ็บป่วยของสมาชิกอื่นในครอบครัว แล้วแม่ไปทุ่มเทความสนใจให้ จนละเลยลูกน้อย
7. มีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมอย่างกะทันหัน จนเด็กปรับตัวไม่ทัน เช่น ย้ายบ้านใหม่ ออกไปพักرون หรือพาเที่ยวต่างจังหวัด ฯลฯ
8. พ่อแม่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเจริญวัยของเด็กกว่าวัยไหนเด็กสนใจอะไรทำอะไรได้บ้าง เลยคาดการณผิดพลาดไป
9. การเลียนแบบ เช่น เลียนแบบไอ้มดแดง มดเอ็กซ์ ในทีวี กระโดดลงมาแข่งซาหัท

จะเห็นได้ว่า ผู้ก่อให้เกิดอุบัติเหตุก็คือตัวคน ซึ่งถ้าไม่เป็นผู้กระทำก็อาจจะมาจากการกระทำของผู้อื่น ดังนั้น ควรที่จะได้มีการช่วยกันขจัดและลดอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นให้น้อยลง วิธีการที่ดีที่สุด คือ การจัดการป้องกันตนเอง โดยจะต้องให้เกิดผลครอบคลุมไปถึงการป้องกันอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นแล้วนี้ มิให้ลุกลามต่อไปจนถึงที่สุดด้วย อุบัติเหตุในเด็กที่เกิดขึ้นแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ (ชนิกา ทูจินคา เรื่องเกม : 388)

1. เกิดขึ้นในบ้าน สาเหตุเกิดจาก
 - ก. พลัดตกหกล้ม
 - ข. กินสารพิษ
 - ค. กินยาเกินขนาด
 - ง. สลัดกอาหาร

- จ. กลิ่นวัตถุแปลกปลอม เช่น เข็มช็อค กระดุม ฯลฯ
 - ฉ. ไฟลวก ไฟไหม้
 - ช. โคนของมีคม
 - ซ. โคนสั้วเลี้ยงขบัก
2. เกิดขึ้นนอกบ้าน อาจเกิดจาก
- ก. อุบัติเหตุจากการจราจร อุกรถชน ฯลฯ
 - ข. จมน้ำ
 - ค. สัตว์พิษกัดต่อย
 - ง. ถูกทำร้าย
 - จ. อุบัติเหตุจากการเล่นในสนามเด็กเล่น สนามกีฬา
 - ฉ. บาดเจ็บจากเครื่องจักรกล

เพื่อที่จะป้องกันอุบัติเหตุได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรที่จะได้รู้ถึงแนวคิดเบื้องต้นในการป้องกันอุบัติเหตุ ซึ่งในเรื่องนี้ได้มีผู้เสนอไว้หลายท่าน ดังต่อไปนี้

พิชรา กาญจนารัตน์ (2527: 1-4) ได้กล่าวไว้ คือ

1. อุบัติเหตุเป็นสิ่งที่สามารถที่จะขจัดได้ เนื่องจากอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นย่อมมีสาเหตุมาก่อน จึงควรป้องกันตั้งแต่เบื้องต้นเสียก่อน
2. อุบัติเหตุก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ทรัพย์สิน และเวลาอันมีค่าไป
3. การป้องกันอุบัติเหตุควรเน้นที่การปฏิบัติจนเป็นนิสัย มีจิตสำนึกเสมอว่าปลอดภัยไว้ก่อนไม่ทำพายุต่ออุบัติเหตุ และยอมรับในกฎข้อบังคับต่าง ๆ ที่นำมาซึ่งสวัสดิภาพของส่วนรวม
4. การลดอุบัติเหตุให้ได้นั้น ควรเริ่มที่ความรับผิดชอบในตนเองก่อนด้วยการกระทำที่ปลอดภัย เช่น มีการตรวจตราระมัดระวัง ไม่ประมาทเดินเลอ เผลอเรอ
5. ความปลอดภัยจะขึ้นอยู่กับความรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ตัดสินใจต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้เหมาะสมรอบคอบ
6. อุบัติเหตุจะมีความสัมพันธ์กับสุขภาพทางกาย และจิต จึงควรฝึกให้เป็นคนที่ร่างกาย และจิตใจ สมบูรณ์แข็งแรง และมีประสิทธิภาพ

7. ความปลอดภัย ทำให้บุคคลมีวิถีสะดวกสบาย และสามารถเผชิญชีวิตโดยไม่มีอุบัติเหตุขึ้น

8. การป้องกันอุบัติเหตุ ควรเป็นหน้าที่รับผิดชอบของทุกฝ่ายรวมกัน คือ ครอบครัว โรงเรียนและชุมชน

จริยาวัตร คมพัยคัม และ อุกม คมพัยคัม (2525: 302) กล่าวว่า การป้องกันอุบัติเหตุให้แก่เด็ก ต้องควบคุมดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด สอนให้เข้าใจถึงวิธีการป้องกันตนจากการเกิดอุบัติเหตุโดยฝึกฝนให้มีการปฏิบัติตนในแนวทางที่ถูกต้อง เช่น การข้ามถนนทางม้าลาย เป็นต้น

นอกจากนี้ จรินทร์ ธานีรัตน์ (2520: 17) กล่าวถึง การป้องกันอุบัติเหตุว่า บุคคลควรจะได้ศึกษาหาความรู้และปฏิบัติตนอย่างปลอดภัย หรือมีความระมัดระวัง เรื่องความปลอดภัยต่อการประกอบการทำงานมากน้อยเพียงใด ได้ป้องกันอุบัติเหตุไว้เพียงใด ย่อมจะช่วยให้เกิดความปลอดภัยมากขึ้นเท่านั้น

แนวความคิดที่กล่าวมานั้น จะพบว่า การป้องกันอุบัติเหตุที่ดีที่สุด คือ การรู้จักปฏิบัติตนให้ถูกต้องและปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็เด็กหรือผู้ใหญ่ มีโอกาสจะได้รับภัยจากอุบัติเหตุถึงแก่ชีวิตได้ ถ้าหากไม่รู้จักระมัดระวังตนเอง การที่จะอบรมสั่งสอนผู้ใหญ่ให้มีการปฏิบัติตนที่ปลอดภัยนั้น จะเขาคำว่า ไม่แก่ก็ยาก เนื่องจากมีความเชื่อและประสบการณ์มานานมาแล้ว คงจะสอนให้แก้ไขไม่ได้ผล ผู้ที่ควรจะคำนึงถึง คือ เด็ก เพราะเด็กนั้น ยังมีประสบการณ์และความเชื่อที่ไม่มาก การสอนให้มีการปฏิบัติตนที่มีนิสัยที่คำนึงถึงความปลอดภัย ย่อมจะช่วยสร้างความรู้สึกที่เคลือบแฝงไปด้วยแนวคิดที่ก่อเด็กตลอดไป

อุบัติเหตุเป็นเรื่องที่สามารถป้องกันแก้ไขได้ โดยบุคคลทุกคนมีการกระทำหรือความประพฤติที่สำนึกต่อความปลอดภัยเป็นสำคัญ โดยเฉพาะในวัยเด็กจะเกิดอุบัติเหตุได้มากที่สุด ถ้าผู้เกี่ยวข้องกับเด็กให้ความสนใจและช่วยอบรมสั่งสอนถึงวิธีการปฏิบัติตนที่ดี ฝึกให้เด็กเห็นคุณค่าของความปลอดภัยกันอย่างจริงจัง ก็จะช่วยทำให้ปัญหาการเกิดอุบัติเหตุของเด็กวัยเรียนลดน้อยลงได้

3. บทบาทของผู้ปกครองในการปลูกฝังสุนิษยัตินัยค่านิยมการป้องกันอุบัติเหตุให้แก่เด็ก

วัยเด็กเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญช่วงหนึ่งของชีวิตมนุษย์ ถ้าเด็กได้รับการวางรากฐานที่ดีเกี่ยวกับพัฒนาการทางนิสัยแล้ว ก็ย่อมจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความประพฤติและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การวางรากฐานที่ดีทางพฤติกรรมให้แก่เด็ก จะเริ่มมาจากครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมที่ยอมรับกันทั่วไปว่ามีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพัฒนาการและแบบฉบับตัวอย่างพฤติกรรมให้แก่เด็ก เพราะเป็นสิ่งแวดล้อมแห่งแรกที่มีความใกล้ชิดและมีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดในการฝึกอบรมและสร้างลักษณะนิสัยให้แกเด็กมาก่อน ดังที่ เฮิร์ลลอค (Hurlock 1959: 661) กล่าวว่า "เด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมและการปรับตัวในการดำรงชีวิตจากผู้ใกล้ชิด ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรงในฐานะ เป็นผู้ดูแลเด็ก" ซึ่งบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็กมากที่สุดในครอบครัว คือ พ่อแม่ผู้ปกครองนั่นเอง นอกจากนี้ ละเมียด ลิมอักษร (2514: 12) กล่าวว่า พ่อแม่ผู้ปกครองเป็นทั้งครูคนแรกและครูคนสุดท้ายที่สำคัญที่สุดของเด็ก เพราะเป็นผู้ให้กำเนิดเด็ก รู้จักและมีความใกล้ชิดกับเด็กมากกว่าใคร ๆ พ่อแม่ผู้ปกครองจึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทมากที่สุดในการเป็นผู้อบรมสั่งสอนและเป็นแบบอย่างที่ดีในการวางรากฐานของพฤติกรรมให้แก่เด็ก ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2527: 42-43) ได้กล่าวว่า พ่อแม่เป็นเบาห่อหลอมของลูกได้เป็นอย่างดี เด็ก ๆ จะไม่เคยรับรู้อะไรที่ผิด ๆ มาแต่กำเนิด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยการอบรมสั่งสอนให้เข้าใจ เพื่อให้มีพัฒนาการที่เป็นไปในทางที่ดีทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และการปฏิบัติตนด้วย บทบาทของพ่อแม่ที่มีต่อการวางรากฐานพฤติกรรมให้แก่ลูกจึงมีความสำคัญยิ่ง

แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครอง มีนักการศึกษาได้เสนอไว้หลายคนมีดังนี้ คือ

สุมน อมรวิวัฒน์ และ ทิศนา แชนมณี (สุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ เอกสารการสอนวิชาชุด หลักการสอนจริยศึกษา 2526: 180-183) ได้อธิบายไว้ว่า

บ้าน คือ สถานที่อยู่อาศัยซึ่งเด็กได้เริ่มเรียนรู้การดำรงชีวิตนับแต่เกิดมา บ้านเป็นโลกอันอบอุ่นของเด็ก ประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ เทคโนโลยีและตัวบุคคลที่แตกต่างกัน องค์ประกอบดังกล่าวนี้ในแต่ละบ้านมีสภาพไม่เหมือนกัน องค์ประกอบที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทุกด้านของเด็กนั้น คือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ญาติพี่น้องและผู้ดูแลเด็ก

นอกจากนี้ ใ้จ้จำแนกบทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็กในการ "สั่งสอน ปกป้อง อบรม บรมนีสัย" เด็กไว้ดังนี้ คือ

1. บทบาทในฐานะที่เป็นผู้จัดสภาพแวดล้อม และสถานการณ์เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ จากประสบการณ์และฝึกการปรับตัว สภาพแวดล้อมที่มีระเบียบ สะอาดและสงบ มีส่วนช่วยทำให้เราเกิดความสุขสบายใจได้ เด็กก็เช่นกัน ถ้าได้เคยชินกับความสะอาด สงบและงดงามมา โดยตลอด จะทำให้เด็กเป็นคนที่มีระเบียบวินัยละเอียดประณีตและมีสุนทรียภาพ นอกจากนี้จะมี กิริยาสุภาพ พูคาไฟเพราะถ้าคนรอบข้างของเด็กไม่แสดงกิริยาหยาบช้าและคำทอถน กอนหินที่ ชรุชระ จะกลมเกลี้ยง เมื่อถูกสายน้ำลูบไล้เป็นเวลานานฉนใจ สิ่งแวดล้อมยอมจะซึกเกลากิริยา วาจาใจของ เด็กที่ละน้อยและเป็นผลสำเร็จถ้าเวลานานพอ

การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีและปลอดภัยภายในบ้าน จะเป็นการสร้างสถานการณ์การ เรียนรู้ที่จะทำให้เด็กได้เกิดประสบการณ์และได้ฝึกการปรับตัวในทางที่ดีขึ้น

2. บทบาทในฐานะเป็นผู้ให้ข่าวสาร ความรู้และข้อเท็จจริง

การจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือการศึกษานอก ระบบที่บ้านและในชุมชน ย่อมจะต้องมีการให้เนื้อหาสาระที่เป็นหลักการ เพื่อนำไปสู่วิธิปฏิบัติ การ อบรมเลี้ยงดูและการสอนที่ดีมีไ้ เป็นการปล่อยปละละเลยให้เด็กหลงผิดคลองถูก และเรียนรู้ไป ตามยถากรรม พ่อแม่ผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็กต้องสามารถใช้เทคนิควิธีสั่งสอนเด็กให้รู้จริงและ รู้แจ้ง อีกทั้งสามารถนำข่าวสารข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาสนทนา เชื่อมโยงให้สอดคล้องกับสภาพ ความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เด็กรู้จักแก้ปัญหาโดยการใ้ปัญญา

3. บทบาทในฐานะเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กได้เลียนแบบ

ในสังคมไทยนั้น ยกย่องพ่อแม่เป็นปูชนียบุคคลของลูก ดังที่คำพังเพยของไทยได้ กล่าวไว้ว่า "ลูกไม่ยอมหลนไม่ไกลตน" พ่อแม่เป็นคนอย่างไร ลูกยอมเป็นคล้ายอย่างนั้น การ ปฏิบัติตนของพ่อแม่จึงจำเป็นต้องถึงพร้อมคัยการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เพื่อให้เกิดความศรัทธา นิยม ยกย่องและปฏิบัติตาม พ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ซึกเด็กที่สุด สิ่งทีเด็กเริ่มเลียนแบบคือ กิริยาวาจา ทอจากนั้นเด็กก็จะเลียนแบบการทอบสนองทอสิ่งเรต่าง ๆ ทีผู้ใหญ่แสดงออก เช่น ท่าทาง อารมณ์ รวมไปถึงวิถีคัยางชีวิตที่มีระเบียบวินัย เรียบง่าย ผู้ใหญ่ปฏิบัติตนอย่างไร

มีพฤติกรรมเป็นไปในทางใด เด็กที่อยู่ใกล้ชิดยอมได้เรียนรู้และเลียนแบบอย่างนั้น

4. บทบาทในฐานะที่เป็นผู้ป้องกันทางเลื่อม และเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี

วิธีการที่ผู้ใหญ่พึงปฏิบัติ เพื่อป้องกันทางเลื่อม และส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีแก่เด็ก ดังต่อไปนี้ คือ

4.1 ผู้ใหญ่ต้องไม่แยกตนออกจากเด็ก ถึงแม้มีทุกกันว่า "โลกของผู้ใหญ่" และ "โลกของเด็ก" คนที่แยกกันอยู่คนละสังคม จะมีความเข้าใจกันได้อย่างไร ผู้ใหญ่จึงต้องดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด มีความรัก เมตตา เอาใจใส่ และเห็นสิ่งอื่นใดต้องมีความเข้าใจเด็กทั้งในด้านพัฒนาการ ความรู้สึกนึกคิด และปัญหาของเด็ก

4.2 ความใกล้ชิดและความเข้าใจเด็กทำให้ผู้ใหญ่สามารถ "ป้องกัน" ได้มากกว่าการแก้ไข ผู้ใหญ่จึงเป็นผู้ที่ "แนะทางดี ชี้ทางเลื่อม" ให้แก่เด็ก

4.3 การพัฒนาพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปในทางที่ดีนั้นควรใช้วิธีการเสริมแรง จูงใจ และให้รางวัล มากกว่าการลงโทษ

4.4 ผู้ใหญ่ควรให้โอกาสเด็กได้สังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนในสังคม และฝึกให้เด็กได้วิเคราะห์ เปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการประพฤติดีกับผลที่เกิดจากประพฤติคนไม่ดี

5. บทบาทในฐานะที่เป็นผู้แก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของเด็กที่มีแนวโน้มไปในทางเลื่อม แล้วให้กลับตัวได้และประพฤติดี

บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองนั้น จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อความผิดพลาดของเด็กและไม่ควรใช้วิธี "นิ้วโทษร้ายดักนิ้วนั้น" ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายแต่เลวร้ายที่สุดในการแก้ไขเด็กที่มีปัญหาทางศีลธรรม เพราะเด็กที่ถูกขับไล่ออกจากบ้าน ออกจากโรงเรียน และออกจากสังคม เด็กที่มีความรู้สึกว่าจะถูกรังเกียจไม่เป็นที่ยอมรับนั้น มีโอกาสน้อยเหลือเกินที่จะสำนึกถึงความถูกต้องถึงงาน ผู้ใหญ่จึงต้องมีความเมตตา และพยายามแก้ไขสาเหตุที่ทำให้เด็กประพฤติคนไม่ถูกต้อง เช่นนั้น

วารุณี บินท์สันต์ (2520: 23) กล่าวว่า เด็กจะเติบโตทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ เป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์และอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข จะต้องมาจากครอบครัวที่มีผู้ปกครอง เป็นแบบอย่างที่ดี ได้เรียนรู้จากบทบาทของพ่อแม่ที่เป็นแบบอย่างแก่เด็ก ซึ่งการเรียนรู้ดังกล่าว จะเป็นประสบการณ์ที่เสริมสร้างพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่ดีแก่เด็กด้วย แนวความคิดนี้สอดคล้อง กับความคิดเห็นของ วาสนา จันทร์สว่าง (2527: 4-5) ได้กล่าวว่า การสร้างบุคลิกภาพ ต่าง ๆ แก่เด็กนั้น เกิดขึ้นจากการอบรมสั่งสอนของครอบครัว โดยรูปของการสั่งสอนจะเกิดขึ้น ในลักษณะของการ เป็นแบบอย่างที่ดี การชี้ทางแนะนำให้มีการฝึกปฏิบัติตามผู้ใหญ่ การให้ ประสบการณ์โดยจิตสภาพแวดล้อมให้เกิดการเรียนรู้แก่เด็กและเพื่อฝึกหัดให้เด็กได้เลียนแบบตาม โดยการสังเกตด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังได้สรุปถึงการที่จะให้เด็กมีความประพฤติที่ดีและรู้จัก รักษาตนอย่างปลอดภัยไ้ นั้น ต้องเริ่มจากที่บ้านเป็นแห่งแรก คือ ให้พ่อแม่เป็นผู้อบรมสั่งสอน เป็นเรื่องลำดับแรก เพราะการอบรมสั่งสอนจะเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีหรือเลวในการสร้าง เรื่องลำดับแรก เพราะ การอบรมสั่งสอนจะเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีหรือเลวในการสร้าง บุคลิกภาพให้แก่เด็กได้

จากแนวคิดที่กล่าวมาในข้างต้นนั้น จะเห็นว่า บุคลิกภาพของเด็กจะเกิดจากบทบาทของ ผู้ปกครอง เป็นผู้วางรากฐานมาก่อน การสอนให้เด็กได้รู้จักมีการปฏิบัติตนที่ดี ย่อมจะเป็นการ วางแนวทางชีวิตที่ปลอดภัยในขั้นต้นแล้ว นิภา มนูญิจู (2526: 84-87) กล่าวว่า พ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นบุคคลสำคัญที่จะต้องปลูกฝังนิสัยที่มีจิตสำนึกด้านความปลอดภัยให้แก่เด็ก การฝึกหัด เด็ก กระทำได้โดย

1. ฝึกฝนและอบรมเด็กให้มีการกระทำที่ปลอดภัยเสมอ เช่น สอนให้เด็กรู้จักการ ขึ้นลงบันไดที่ถูกต้อง การข้ามถนนที่มีทางม้าลาย
2. จิตสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและปลอดภัยสำหรับเด็ก การจิตสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยเป็นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีให้แก่เด็ก เพราะเด็กจะ เข้าใจและจดจำแบบอย่างการจ้ควางสิ่งของและการกระทำที่เป็นระเบียบเรียบร้อยดีเป็นนิสัย ของตนต่อไป
3. เมื่อมีเหตุการณ์เกี่ยวกับอุบัติเหตุปรากฏทางหน้าหนังสือพิมพ์ พ่อแม่ผู้ปกครอง ก็สามารถนำมาสอนบุตรให้รู้ และเข้าใจถึงการ เกิดอุบัติเหตุ รวมทั้งวิธีการป้องกันตนเองให้ ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ

การฝึกหัดเด็กให้มีการกระทำอย่างมีจิตสำนึกด้านความปลอดภัย จะเป็นวิธีการช่วยให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่อยู่ในสังคม ปลอดภัยจากอุบัติเหตุได้

จากแนวคิดของเรื่องบทบาทผู้ปกครองดังที่กล่าวมาในข้างต้นนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าคุณลักษณะและพฤติกรรมโดยส่วนรวมของคนเรานั้น ส่วนใหญ่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการอบรมสั่งสอน การเป็นแบบอย่างของพ่อแม่และการจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้เป็นประสบการณ์การเรียนรู้แก่เด็ก แม่เมื่อเด็กเจริญเติบโตขึ้นอิทธิพลเหล่านี้ยังคงสภาพฝังอยู่ในจิตใต้สำนึกของเด็กส่งผลกระทบไปสู่การกระทำหรือการประพฤติตนตามแบบที่ได้เรียนรู้มา บทบาทของผู้ปกครองที่มีต่อเด็ก จึงเป็นเรื่องที่จะต้องมีการกำหนดว่า ควรที่จะให้กระทำอย่างไร มีหน้าที่ในเรื่องใดในการศึกษาบทบาทของผู้ปกครองเกี่ยวกับการปลูกฝังสุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุ ผู้วิจัยมีความคิดว่า บทบาทของผู้ปกครองที่ควรจะมีปฏิบัติเพราะมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน และจะเป็นวิธีการช่วยปลูกฝังสุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุได้มีดังนี้

1. บทบาทในฐานะเป็นผู้อบรมและฝึกฝน

พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรจะสั่งสอนเด็กให้เรียนรู้ถึงวิธีการปฏิบัติตนที่ถูกต้องและมีจิตสำนึกต่อความปลอดภัย การอบรมสั่งสอนอาจจะกระทำได้โดยการบอกกล่าว ชี้แจง แนะนำ และการอธิบายให้เด็กได้เกิดความรู้ความเข้าใจในวิธีการปฏิบัติตน เมื่อเด็กได้รับความรู้แล้ว พ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องฝึกฝนให้เด็กได้มีการฝึกหัดปฏิบัติตนด้วย การกระทำในบทบาทนี้จะเป็นขั้นเริ่มต้นที่ส่งเสริมให้เด็กได้รับความรู้และฝึกการปฏิบัติตนด้วย

2. บทบาทในฐานะเป็นแบบอย่างที่ดี

จากแนวความคิดที่กล่าวกันว่า "พ่อแม่ คือ เบ้าหลอมของลูก" "ลูกย่อมเป็นตามแบบแม่" และ "ลูกไม่หลนไม่ไกลตน" ข้อความเปรียบเทียบเหล่านี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเชื่อที่ว่า พ่อแม่จะต้องเป็นแบบอย่างแก่ลูก เป็นต้นแบบให้ลูกได้เลียนแบบ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในสุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุ จะเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้และพบเห็นตัวอย่างที่เป็นแนวปฏิบัติสำหรับตน

3. บทบาทในฐานะเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

สิ่งแวดล้อมที่ศิโยมเป็นแม่ที่สร้างประสบการณ์ที่ให้แก่เด็กด้วย พ่อแม่ผู้ปกครองเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากกว่าผู้อื่น การจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นระเบียบ สะอาด และเรียบร้อยในบ้าน จะเป็นแหล่งประสบการณ์ที่ส่งเสริมความปลอดภัยให้แก่เด็ก นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่เริ่มต้นการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่ให้แก่เด็กด้วย

พฤติกรรมที่แสดงออกจากเด็กคนใดคนหนึ่ง เป็นผลสืบเนื่องจากการปฏิบัติบทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีต่อเด็กนั่นเอง การปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ปลอดภัยให้แก่เด็ก เกิดจากการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง มีส่วนสำคัญและมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมเด็ก เพราะการเรียนรู้ของเด็กทุกคน เริ่มต้นมาจากบ้านอันเป็นสภาพแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด ดังนั้น ถ้าพ่อแม่ผู้ปกครองที่ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทตนเอง ในการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้เด็ก เด็กก็จะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีความประพฤติปฏิบัติเป็นไปในทางที่ถูกต้องและอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

4. การศึกษาับบทบาทของผู้ปกครอง

การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ผู้ปกครองแต่ละคนอาจจะคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพความเป็นอยู่และระดับการศึกษาที่ได้รับ แต่การอบรมปลูกฝังเด็กในเรื่องสุนิสนัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุ นั้น จำเป็นจะต้องอาศัยความรู้ที่เป็นแนวปฏิบัติตามหลักทางสุนิสนัย ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้และการปฏิบัติที่พ่อแม่ผู้ปกครองเคยได้รับมาก่อน การศึกษาของผู้ปกครองจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา แต่จากการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ ผู้วิจัยพบว่า มี 2 แบบ คือ รายงานการวิจัยที่เห็นว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาต่างกัน จะมีบทบาทในการอบรมสั่งสอนไม่แตกต่างกัน เพราะปัจจุบันความก้าวหน้าของวิทยาการและการเผยแพร่ความรู้ข่าวสารต่าง ๆ ได้กระจายไปทั่วถึง ไม่ว่าผู้ใดจะอยู่ในท้องถิ่นที่ห่างไกล มีการศึกษาระดับใด ก็จะสามารถได้รับความรู้ ส่วนรายงานการวิจัยอีกกลุ่มจะพบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีบทบาทในการอบรมสั่งสอนเด็กแตกต่างกัน ซึ่งงานวิจัยที่สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวมีดังนี้

จากการศึกษาวิจัยของ น้อมฤดี จงพยุหะ และ คณะ (2518: 73) พบว่า บิดามารดาที่มีการศึกษาคดี ย่อมมีความรู้และความเข้าใจในการอบรมสั่งสอนและแนะแนวแก่บุตรได้ดีกว่าบิดามารดาที่มีการศึกษาน้อย เช่น การสอนลูกให้รู้จักรับประทานอาหารให้ถูกหลักโภชนาการ การดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของเด็ก รักษาพยาบาลเด็กยามเจ็บป่วย อบรมสั่งสอนเรื่องการปฏิบัติตนตามมารยาทสังคม วัฒนธรรม ศิลธรรม ระเบียบต่าง ๆ และการแนะนำในการปรับตัวให้เหมาะสม สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาพฤติกรรมที่ดีให้แก่เด็ก ซึ่งแสดงว่าเด็กที่มีผู้ปกครองได้รับการศึกษาสูงได้เปรียบกว่าเด็กที่มีผู้ปกครองได้รับการศึกษาคำรายงานการวิจัยนี้สอดคล้องกับคำสรุปรายงานของคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2517: 39) ซึ่งกล่าวถึงเรื่อง การอบรมดูแลเด็กของผู้ปกครองว่า ผู้ปกครองในชนบทมักไม่ได้เรียนต่อในระดับสูงกว่าชั้นประถม จึงทำให้มีโอกาสดูแลความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กน้อย เพราะวิชาที่เกี่ยวกับการอบรมดูแลเด็กมีสอนในระดับที่สูงกว่าประถมศึกษา คนเหล่านี้จึงมักได้รับคำแนะนำและสั่งสอนจากมารดาญาติผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นประสบการณ์ของบุคคลเหล่านั้นมากกว่าความรู้ที่ถูกท่องตามหลักวิชาการ ถ้าหากเป็นเช่นนั้นแล้ว การสอนสุนัขเลี้ยงดูการป้องกันอุบัติเหตุให้เด็กก็อาจจะไม่ถูกต้องด้วย

ยังมีผลงานวิจัยที่สนับสนุนให้เห็นถึงการอบรมสั่งสอนบุตรของพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน เช่น ผลการวิจัยของ ศรีวรรณ มากชู (2521: 73) พบว่า เด็กที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับสูง จะปฏิบัติตนในทางสุจริตดีกว่เด็กที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับต่ำ ในเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ให้ข้อคิดเห็นว่า การที่ผลการวิจัยออกมาเช่นนี้แสดงว่า ผู้ปกครองที่มีความรู้ทางสุจริตจะสามารถอบรมสั่งสอนลูกให้ปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามหลักอนามิยส่วนบุคคล เช่น การล้างมือก่อนรับประทานอาหาร การระมัดระวังตนในการเดินขึ้นลงบันได ฯลฯ การอบรมสั่งสอนของผู้ปกครองจะช่วยให้บุตรมีพัฒนาการทางพฤติกรรมที่ดีสืบต่อไป นอกจากนี้ พงษ์เทพ มนัสตรง (2526: 122) ได้ศึกษา บทบาทของผู้ปกครองตามการรับรู้ของตนเอง ในการปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์ให้แก่เด็กเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดลำพูน พบว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับสูง มีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมด้านการมีวินัยในตนเองมากกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับต่ำ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของผู้ปกครองที่สัมพันธ์กับเด็กในทีกล่าวมาข้างต้น ล้วนสนับสนุนให้เห็นว่า ผู้ปกครองหรือบิดามารดาเด็กที่ได้รับการศึกษาสูงกว่า มีแนวโน้มที่จะทำให้เด็กได้รับความรู้ มีพัฒนาการทางพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ได้ดีกว่า แต่อย่างไรก็ดี ยังมีผลงานวิจัยของ สุวรรณีย์ วิโรจน์สายลี (2519: 65) ซึ่งได้ศึกษาวิโกลนิสัยของเด็กรัยก่อนเรียนที่อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า นิสัยในการเลือกรับประทานอาหารของเด็กรัยก่อนเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาของมารดา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บัญชร แก้วสง (2522: 64) ได้วิจัยเปรียบเทียบพัฒนาการพฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็กรัยรุ่น ในสังคมเมืองและชนบทที่มีการอบรมเลี้ยงดูและแบบการคิดต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า เด็กรัยรุ่นที่มีบิดามารดามีการศึกษาต่างกันมีพัฒนาการพฤติกรรมทางจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

ทั้งทีกล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า ผลงานวิจัยเกี่ยวกับระดับการศึกษาของผู้ปกครองจะปรากฏผลที่แตกต่างกัน แต่เนื่องจากผู้วิจัยมีความเชื่อว่า การศึกษาจะเป็นตัวแปรส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของผู้ปกครอง จึงมีความคิดเห็นว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูเด็กรัยก่อนเรียนต่างกัน สำหรับในเรื่อง สุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุ ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยอย่างหนึ่งที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็กรัยนั้น ได้มีการจัดทำเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนแก่เด็ก ซึ่งโรงเรียนและครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอน แต่ยังไม่เคยมีการศึกษาบทบาทของผู้ปกครองมาก่อน

ด้วยเหตุที่ความห่วงใยในเรื่องปัญหาอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับเด็กรัยเรียนและความสำคัญที่ต่องการปลูกฝังสุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุให้แก่เด็ก ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการปลูกฝังสุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุให้แก่เด็กรัยนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เนื่องจากนักเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่จะมาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนอยู่ในแหล่งชุมชนแออัด มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุสูง เพราะโรงเรียนต่าง ๆ ตั้งอยู่ในเมืองหลวงของประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นศูนย์กลางของความเจริญด้านต่าง ๆ เช่น ด้านธุรกิจ อุตสาหกรรม การศึกษา มีสิ่งสาธารณูปโภค อาคารสถานที่ ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ทันสมัย จากสภาพแวดล้อมเหล่านี้จะเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุต่าง ๆ ใ้ได้ง่าย โดยเฉพาะนักเรียนในระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นเด็ก

เล็ก เป็นวัยที่ซุกซน ชอบผจญภัย นอกจากนั้นยังไม่มีผู้เฒ่าการศึกษาในเรื่องนี้เลย ผลการวิจัยที่ได้รับจะเป็นแนวทางเสนอขอมูลขั้นต้น ต่อการเข้าใจถึงบทบาทของผู้ปกครองที่มีต่อการปลูกฝังสุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุให้แก่เด็ก และเพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข ตลอดจนการส่งเสริมให้ผู้ปกครองใคร่ถึงบทบาทของตนให้ดียิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย